

Fișă de lucru

Recapitulare – Divizibilitatea în $\mathbb{N}$

Clasa a 6-a – Capitolul 2

Instrucțiuni

Rezolvă exercițiile de recapitulare de mai jos, aplicând tot ce ai învățat în acest capitol despre divizibilitate, factori, multipli, c.m.m.d.c. și c.m.m.m.c.
Durata recomandată: **60-70 de minute**.

Exerciții

Exercițiul 1. Descompuneți în factori primi numerele date: 12, 75, 324, 600, 864, 1800, 19008

Rezolvare:

$$\begin{aligned}12 &= 2^2 \cdot 3, & 75 &= 3 \cdot 5^2, & 324 &= 2^2 \cdot 3^4, \\600 &= 2^3 \cdot 3 \cdot 5^2, & 864 &= 2^5 \cdot 3^3, & 1800 &= 2^3 \cdot 3^2 \cdot 5^2, \\19008 &= 2^6 \cdot 3^3 \cdot 11.\end{aligned}$$

Exercițiul 2. Scrieți numărul 70:

- (a) ca produs de 3 numere prime
- (b) ca produsul dintre un număr prim și un număr impar
- (c) ca produsul dintre un număr prim și un număr par

Rezolvare:

- (a) $70 = 2 \cdot 5 \cdot 7$.
- (b) $70 = 2 \cdot 35$ (2 prim, 35 impar).
- (c) $70 = 5 \cdot 14$ ($prim \cdot par$).

Exercițiul 3. Calculați cel mai mare divizor comun și cel mai mic multiplu comun al numerelor:

(a) 48 și 60	(f) 256 și 324
(b) 54 și 72	(g) 11, 44 și 66
(c) 120 și 144	(h) 1200, 360 și 450
(d) 25 și 35	(i) 108, 180 și 432
(e) 150 și 225	

Rezolvare:

$$(a) \quad 48 = 2^4 \cdot 3, \quad 60 = 2^2 \cdot 3 \cdot 5$$

$$(48, 60) = 2^{\min(4,2)} \cdot 3 = 12, \quad [48, 60] = \frac{48 \cdot 60}{12} = 240.$$

$$(b) \quad 54 = 2 \cdot 3^3, \quad 72 = 2^3 \cdot 3^2 \quad (54, 72) = 2 \cdot 3^2 = 18, \quad [54, 72] = \frac{54 \cdot 72}{18} = 216.$$

$$(c) \quad 120 = 2^3 \cdot 3 \cdot 5, \quad 144 = 2^4 \cdot 3^2$$

$$(120, 144) = 2^3 \cdot 3 = 24, \quad [120, 144] = \frac{120 \cdot 144}{24} = 720.$$

$$(d) \quad 25 = 5^2, \quad 35 = 5 \cdot 7 \quad (25, 35) = 5, \quad [25, 35] = \frac{25 \cdot 35}{5} = 175.$$

$$(e) \quad 150 = 2 \cdot 3 \cdot 5^2, \quad 225 = 3^2 \cdot 5^2$$

$$(150, 225) = 3 \cdot 5^2 = 75, \quad [150, 225] = \frac{150 \cdot 225}{75} = 450.$$

$$(f) \quad 256 = 2^8, \quad 324 = 2^2 \cdot 3^4 \quad (256, 324) = 2^2 = 4, \quad [256, 324] = 2^8 \cdot 3^4 = 20736.$$

$$(g) \quad 11, \quad 44 = 11 \cdot 4, \quad 66 = 11 \cdot 6 \quad (11, 44, 66) = 11, \quad [11, 44, 66] = 132.$$

$$(h) \quad 1200 = 2^4 \cdot 3 \cdot 5^2, \quad 360 = 2^3 \cdot 3^2 \cdot 5, \quad 450 = 2 \cdot 3^2 \cdot 5^2$$

$$(1200, 360, 450) = 2^1 \cdot 3^1 \cdot 5^1 = 30, \quad [1200, 360, 450] = 3600.$$

$$(i) \quad 108 = 2^2 \cdot 3^3, \quad 180 = 2^2 \cdot 3^2 \cdot 5, \quad 432 = 2^4 \cdot 3^3$$

$$(108, 180, 432) = 2^2 \cdot 3^2 = 36, \quad [108, 180, 432] = 2160.$$

Exercițiul 4. Cu numerele 4, 5, 6, 9, 13 formați perechi de numere relativ prime.

Rezolvare:

Verificăm pe rând (perechi neordonate):

$$\underbrace{(4, 5), (4, 9), (4, 13)}, \quad (4, 6) \text{ nu,}$$

prime între ele

$$\underbrace{(5, 6), (5, 9), (5, 13),}_{\text{prime între ele}}$$

$$(6, 9) \text{ nu, } \underbrace{(6, 13), (9, 13)}_{\text{prime între ele}}.$$

Toate perechile coprime:

$$\{(4, 5), (4, 9), (4, 13), (5, 6), (5, 9), (5, 13), (6, 13), (9, 13)\}.$$

Exercițiul 5. Determinați cifra x , astfel încât:

- (a) $(\overline{3x}, 2) = 1$
- (b) $(\overline{1x3}, 3) = 1$
- (c) $(\overline{3x4}, 5) = 1$

Rezolvare:

(a) $\overline{3x} = 30 + x$ să fie impar $\Rightarrow x$ impar. $x \in \{1, 3, 5, 7, 9\}.$

(b) $\overline{1x3}$ nu trebuie să fie divizibil cu 3. Suma cifrelor: $1 + x + 3 = 4 + x$. Nu vrem multiplu de 3 $\Rightarrow x \notin \{2, 5, 8\}.$ $x \in \{0, 1, 3, 4, 6, 7, 9\}.$

(c) $\overline{3x4}$ se termină în 4 $\Rightarrow$ nu e multiplu de 5. $\boxed{\text{Orice cifră } x \in \{0, 1, \dots, 9\}.$

Exercițiul 6. Determinați numerele naturale x și y știind că:

- (a) $(x, y) = 10$ și $x + y = 40$
- (b) $(x, y) = 9$ și $x - y = 27$
- (c) $(x, y) = 5$ și $x \cdot y = 150$

Rezolvare:

(a) Scriem $x = 10m$, $y = 10n$ cu $(m, n) = 1$. Atunci $10(m + n) = 40 \Rightarrow m + n = 4$. Cu $(m, n) = 1$, posibil $(1, 3)$ sau $(3, 1)$. $\Rightarrow (x, y) \in \{(10, 30), (30, 10)\}.$

(b) $x = 9m$, $y = 9n$, $(m, n) = 1$, iar $9(m - n) = 27 \Rightarrow m - n = 3$. General: $m = n + 3$ cu $(n, n + 3) = 1$, adică $3 \nmid n$. $\Rightarrow \boxed{(x, y) = (9(n + 3), 9n), \text{ pentru orice } n \in \mathbb{N} \text{ cu } 3 \nmid n.}$

(c) $x = 5m$, $y = 5n$, $(m, n) = 1$, iar $xy = 150 \Rightarrow 25mn = 150 \Rightarrow mn = 6$. Perechi coprime pentru 6: $(1, 6)$, $(2, 3)$ (și invers). $\Rightarrow (x, y) \in \{(5, 30), (30, 5), (10, 15), (15, 10)\}.$

Exercițiul 7. Numerele 187, 150 și 77, împărțite la același număr natural, dau resturile egale cu 7, 6 și 5. La ce număr au fost împărțite?

Rezolvare:

Fie d împărțitorul. Cu teorema împărțirii cu rest:

$$187 = dq_1 + 7, \quad 150 = dq_2 + 6, \quad 77 = dq_3 + 5.$$

Scădem resturile:

$$187 - 7 = dq_1, \quad 150 - 6 = dq_2, \quad 77 - 5 = dq_3.$$

Deci d împarte pe 180, 144, 72. Cel mai mare astfel de număr este

$$(d) = (180, 144, 72) = 36.$$

$$\boxed{d = 36} \text{ (verificare: } 7, 6, 5 < 36 \text{)}.$$

Exercițiul 8. Determinați cel mai mic număr natural care împărțit la 3, 4, 5 sau 12 dă de fiecare dată restul 2.

Rezolvare:

Fie N numărul căutat. Scriem:

$$N = 3q_1 + 2, \quad N = 4q_2 + 2, \quad N = 5q_3 + 2, \quad N = 12q_4 + 2.$$

Deci $N - 2$ este multiplu comun al lui 3, 4, 5, 12. $[3, 4, 5, 12] = 60$, așadar $N = 2 + 60k$, $k \in \mathbb{N}$. Cel mai mic astfel de număr este $\boxed{N = 2}$.

Exercițiul 9. Determinați cifrele x și y , știind că:

(a) $\overline{32x}$ este divizibil cu 2	(c) $\overline{7x2y}$ este divizibil cu 6	(e) $\overline{x78y}$ este divizibil cu 45
(b) $\overline{3x5}$ este divizibil cu 5	(d) $\overline{124x7}$ este divizibil cu 18	(f) $\overline{87x6y}$ este divizibil cu 90

Rezolvare:

$$(a) \text{ Divizibil cu } 2 \Rightarrow \text{ultima cifră pară} \Rightarrow \boxed{x \in \{0, 2, 4, 6, 8\}}.$$

$$(b) \text{ Se termină în } 5 \Rightarrow \text{este mereu multiplu de } 5 \Rightarrow \boxed{x \in \{0, 1, \dots, 9\}}.$$

(c) Divizibil cu 6 $\Leftrightarrow$ divizibil cu 2 și cu 3. $\Rightarrow y$ par, iar suma cifrelor $7 + x + 2 + y = 9 + x + y$ este multiplu de 3.

Toate perechile (x, y) cu $y \in \{0, 2, 4, 6, 8\}$ și $x + y$ multiplu de 3.

(d) Pentru 18 trebuie să fie divizibil cu 2 și 9. Numărul $\overline{124x7}$ se termină în 7 $\Rightarrow$ este impar. $\Rightarrow$ Nu există soluții.

(e) Pentru 45 (adică 9 și 5): ultimă cifră $y \in \{0, 5\}$; suma cifrelor $= x + 7 + 8 + y = x + y + 15$ trebuie să fie multiplu de 9. Posibilități: $x + y \in \{3, 12\}$.

$$y = 0 \Rightarrow x = 3; \quad y = 5 \Rightarrow x = 7.$$

$(x, y) \in \{(3, 0), (7, 5)\}$.

(f) Pentru 90 (adică 9 și 10): ultima cifră $y = 0$; suma cifrelor $= 8 + 7 + x + 6 + 0 = 21 + x$ trebuie să fie multiplu de 9. $\Rightarrow 21 + x \in \{27, 36\} \Rightarrow x \in \{6, 15\} \Rightarrow$ $x = 6, y = 0$.

Exercițiul 10. Arătați că:

- (a) $4^{13} \cdot 25^{13} + 8$ este divizibil cu 9
- (b) $2^n \cdot 3n^2 + 2^{n+1} \cdot 3^{n+1} + 2^n + 3^2$ este divizibil cu 19, $n \in \mathbb{N}$
- (c) $2^{n+1} - 3n^2 \cdot 5^{2n+1} + 2^{n+2} - 3^{2n+1} \cdot 5^{2n}$ este divizibil cu 11, $n \in \mathbb{N}^*$

Rezolvare:

(a) Observăm $4^{13} \cdot 25^{13} = (4 \cdot 25)^{13} = 100^{13}$. Scriem cu teorema împărțirii cu rest:

$$100 = 9 \cdot 11 + 1 \Rightarrow 100^{13} = (9 \cdot 11 + 1)^{13}.$$

La dezvoltare, toate termenele, în afară de 1, conțin factorul 9; deci la împărțirea lui 100^{13} la 9 restul este 1.

$$100^{13} + 8 \text{ are rest } 1 + 8 = 9, \text{ adică } 0.$$

$\Rightarrow$ $4^{13} \cdot 25^{13} + 8$ este divizibil cu 9.

(b) Verificăm cazul $n = 0$ (este suficient un contraexemplu pentru a infirma enunțul pentru orice n):

$$A(0) = 2^0 \cdot 3 \cdot 0^2 + 2^1 \cdot 3^1 + 2^0 + 3^2 = 0 + 6 + 1 + 9 = 16.$$

La împărțirea lui 16 la 19 restul este $16 \neq 0$. $\Rightarrow$

Afirmația este falsă (nu e adevărată pentru toate $n \in \mathbb{N}$).

(c) Verificăm $n = 1$:

$$B(1) = 2^2 - 3 \cdot 1^2 \cdot 5^3 + 2^3 - 3^3 \cdot 5^2 = 4 - 375 + 8 - 675 = -1038.$$

La împărțirea lui 1038 la 11 obținem $11 \cdot 94 = 1034$ cu rest $4 \neq 0$. $\Rightarrow$

Afirmația este falsă (nu e adevărată pentru toate $n \in \mathbb{N}^*$).

Succes!